

Handboken har utarbetats i regionalt samarbete med representanter för kommunerna inom det östnyländska nätverket för stöd för växande och lärande. För information och för alla som är intresserade av temat, att bekanta sig med det.

I arbetet har kommunerna representerats av:

Askola: Kaija Impola-Peltomaa

Lapinjärvi: Pia Kokko

Lovisa: Laura Tenhunen, Lotta Juslin, Timo Tenhunen

Borgå: Anne Smolander, Helena Saarikoski

Pukkila OCH Myrskylä: Marja Laurila

Sibbo: Anne Salmela

Illustrationer: Maija Blomqvist

Lapträsk 23.5.2024

Uppdaterad, Borgå 7.1.2026

Vi önskar att
handboken
är till stöd
och nytta

Myrskylä

Askola

PUKKILA.

SIPOO
SIBBO

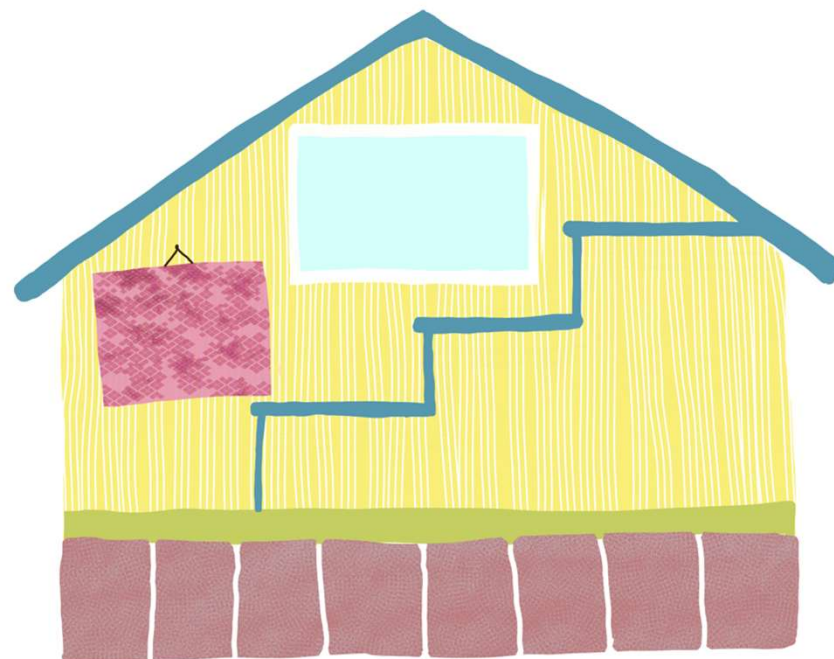
Loviisa ~ Lovisa

LAPINJÄRVI
LAPPTRÄSK

PORVOO BORGÅ

STÖD FÖR NÄRVARO

Och åtgärder
vid skolfrånvaro

Utbildningsanordnaren ska förebygga frånvaro hos elever som deltar i den grundläggande utbildningen samt systematiskt följa och ingripa i frånvaron. (Lagen om grundläggande utbildning 26§)

-30 LEKTIONER

Oron väcks – Ta till tals

Om frånvaron är oroväckande diskuterar klassläraren / klassföreståndaren med eleven om frånvarons inverkan på studierna och om möjliga stödåtgärder. Om frånvaron är oroväckande diskuterar klassläraren / klassföreståndaren även med vårdnadshavarna och konsulterar elevvården.

Regelbunden uppföljning av skolfrånvaron

Relationen mellan eleven och de vuxna på skolan

Stöd för inläring och skolgång

Kontinuerlig grupp-bildning

Registreras inte som frånvaro

Annat skolarbete, närvarande	Eleven är fysiskt närvarande i skolan men med tillstånd borta från lektionen (hos elevvården eller elevhandledaren, elevråds-/elevkårsverksamhet etc.)
Studier annanstans	Eleven är fysiskt borta från skolan t.ex. i sjukhusundervisning eller har en tillfällig befrielse p.g.a. hälsoskäl (§20h)
Försening	Försening som är kortare än en lektion.

Klassificering av frånvaro

Vi följer anvisningen om enhetlig klassificering (Laiho & Sergejeff, 2023)

Registreras som frånvaro

Frånvaro av hälsoskäl	Eleven är fysiskt borta från skolan (sjukdom, fysisk och/eller psykisk vård, mottagningsbesök hos t.ex. terapeut eller operation) Registreras av vårdnadshavaren eller läraren utgående från vårdnadshavarens anmälan.
På förhand anhållen ledighet	Vårdnadshavaren har på förhand anhållit om ledighet, också enstaka lektioner. (semesterresa, frånvaro p.g.a. hobby, hos distansförälder). Läraren registrerar frånvaron utgående från vårdnadshavarens anmälan/ anhållan.
Annan utredd frånvaro	Används endast om frånvaron inte hör till någon annan kategori (t.ex. avhållan från undervisning eller avstängning för viss tid (lag om grundläggande utbildning 36§), oväntad situation i familjen) Registreras av vårdnadshavaren eller läraren.
Olovlig frånvaro	Frånvaro som vårdnadshavaren eller läraren har utrett och som klassats som olovlig (skolk eller försening)
Outredd frånvaro	Skolan känner inte till varför eleven är borta. Frånvaron kan ändras till utredd frånvaro av läraren eller vårdnadshavaren.

Stärka närvaron

Skolengagemang förebygger frånvaro och främjar lärande. I det förebyggande arbetet fokuserar vi på en verksamhetskultur som främjar gemenskap och delaktighet.

Förebyggande verksamhet för att stärka skolengagemanget

- Regelbunden uppföljning av skolfrånvaron
- Relationerna mellan eleven och de vuxna på skolan
- Stöd för inläring och skolgång
- Samarbete och dialog mellan hem och skola
- Kontinuerlig gruppbildning
- Elevernas delaktighet och möjlighet att påverka
- Främjande av känslö- och samarbetsfärdigheter
- Sektorsövergripande samarbete

Kutymerna för det förebyggande arbetet preciseras på varje skola och behandlas med skolans personal varje läsår.

Varför följer och ingriper vi i frånvaro?

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska skolan systematiskt följa och ingripa i elevers frånvaro. All frånvaro dokumenteras i Wilma.

Skolan är en viktig tillväxtmiljö för barnets och den ungas inläring och sociala utveckling. Ett tidigt ingripande i frånvaro förebygger fortsatt frånvaro och följderna som frånvaron kan ha på elevens inläring och sociala utveckling. Även sjukfrånvaro och på förhand anhållna lov kan orsaka utmaningar i elevens skolgång. Därför är det viktigt att all typ av frånvaro uppmärksammas. För att kunna erbjuda de rätta stödåtgärderna är det väsentligt att utreda de bakomliggande orsakerna till elevens frånvaro och i samarbete med hemmen finna lösningar för att eleven ska få rätt stöd i rätt tid.

TILLSAMMANS STÖDER VI SKOLNÄRVARON!

SRAS-R: School Refusal Assessment Scale – Revised

- Frågeformuläret lämpar sig för barn i alla åldrar
- Delar in bakgrundsfaktorerna i fyra grupper :
 - 1) Behov av att undvika negativa känslotillstånd som är förknippade med skolan (ångest, depression).
 - 2) Behov av att undvika obehagliga sociala situationer eller bedömningssituationer i skolan.
 - 3) Behov av att få uppmärksamhet av närstående.
 - 4) Behov av att söka mycket belönande situationer utanför skolan.

- **Frågeformulär till elev och vårdnadshavare** (utskrivbar):
Sökväg: <https://www.koulukunnossa.fi/se> -> närvaromodellen/ tidigt ingripande/skolfrånvaroformulär-SRAS-R
 - **Elev:** (<https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2022/02/SRAS-R-child.pdf>)
 - **Vårdnadshavare:** <https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2022/02/SRAS-R-parent.pdf>

Verktyg för kartläggning av orsaker till frånvaro

Screening av skolgångsförmågan (Valteri)

- Låg tröskel screening, som är avsedd som hjälpmedel i situationer där man är orolig för elevens skolgång, kräver ingen registrering.
<https://koulu.toimintakykvarvio.fi/>

Toimintakykvarvio.fi (Valteri)

- Syftet med tjänsten är att utreda hur eleven själv, vårdnadshavaren och de yrkespersoner som arbetar med eleven i vardagen ser på elevens funktionsförmåga
- Tjänsten sammanfattar information om elevens funktionsförmåga, närmiljö, styrkor och utmaningar och bedömningen kräver samtycke från den minderåriga elevens vårdnadshavare.
<https://toimintakykvarvio.fi/login>

ISAP - Inventory of School Attendance Problems

- Avsedd för 11–18-åringar och vårdnadshavare
- Indelar de bakomliggande orsakerna till frånvaro i 13 kategorier
- **Elektroniskt frågeformulär till elev och vårdnadshavare**
Sökväg: <https://koulukunnossa.fi/se/> ->
närvaromodellen/ tidigt ingripande/inventering av problematisk skolfrånvaro (ISAP)
 - **Elev:** <https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2022/02/ISAP-SE.pdf>
 - **Vårdnadshavare:** <https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2023/05/ISAP-foralder.pdf>
- **Frågeformulär till elev för utskrift:**
<https://magelungen.com/app/uploads/2023/09/ISAP-Svenska-Barn-Ungdom-For-utskrift.pdf>
 - **Yngre elever och elever i behov av stöd fyller i formuläret tillsammans med en trygg vuxen på skolan** (t.ex. elevvårdspersonal, speciallärare)

Tidiga varningssignaler

Tidig upptäckt av och tidigt ingripande i frånvaron kan förhindra återkommande och långvarig frånvaro.

Var uppmärksam om eleven har:

- tvetydig frånvaro eller ökat antal förseningar
- frånvaro efter lediga dagar, lov eller sjukfrånvaro
- frånvaro när eleven ska ha prov eller föredrag
- frånvaro från lektioner i vissa läroämnen
- frånvaro från lektioner, även om eleven är i skolan
- ökade psykosomatiska symptom såsom huvud- och magvärk eller känsla av illamående
- kontakt med hemmet under skoldagen mer än vanligt
- förändringar i skolgången såsom återkommande ogjorda läxor och/ eller sänkta vitsord
- förändringar i kamratrelationerna.

När är oron befogad?

Oron är befogad om eleven har:

- olovlig frånvaro
- återkommande långvarig frånvaro på grund av hälsoskäl
- återkommande ouppklarad frånvaro
- återkommande frånvaro i samma läroämne, under samma veckodag eller vid samma tidpunkt på dagen
- lämnat klassrummet under lektionen eller skolan under skoldagen upprepade gånger utan klar orsak
- upprepade förseningar.

30 LEKTIONER FRÅNVARO

när lektionens längd är 45 minuter

Ta frånvaron till tals med eleven om frånvaron är oroväckande även om frånvaron är mindre än 30 lektioner (a'45 minuter).

Låt eleven berätta med egna ord om sin frånvaro. Avsikten är att reda ut hur eleven ser på saken, utan att skuldbelägga hen för situationen. Det kan vara svårt för eleven att direkt ange skälen till frånvaron. Skapa en trygg och öppen samtalsatmosfär, lyssna på eleven och värdesätt elevens tankar.

Lektionens längd 60 min	22 lektioner
Lektionens längd 75 min	18 lektioner
Lektionens längd 90 min	15 lektioner

Stegvis återgång till skolan

Under frånvaron är det viktigt att hålla kvar kontakten med skolan. Kontakten från skolan sköts av en trygg vuxen/ kontaktperson som utsetts på skolan, kontakten med skolkamrater är också viktig.

- Eleven bemöts positivt när hen återvänder till skolan.
- Samarbete och planering av återgången till skolan görs i den sektorsövergripande expertgruppen.
- Öppet elevcentrerat samarbete mellan skola och hem.
- Vid återgången är det viktigt att ta i beaktande att man inte ger eleven alltför stora mängder skoluppgifter och inte genast prov.
- Eleven ska ges möjlighet att få bred respons och att på ett mångsidigt sätt få visa sitt kunnande.
- Differentiering oberoende av elevens stödnivå.
- Man kan avtala att eleven avlägger vissa skolämnen hemma, i enlighet med lärarens instruktioner.
- Elevens skoldagar kan tillfälligt förkortas (Lag om grundläggande utbildning § 18).

Att beakta angående barnskyddsanmälan

- Anmälan ska gärna vara så informativ som möjligt och oron över barnet bör beskrivas ingående.
- Skriv fakta, inte antagningar och tolkningar
- Följande information ska inkluderas i anmälan:
 - barnets/familjens situation som helhet
 - hur skolan kartlagt skolfrånvaron samt vilka stödåtgärder man vidtagit
 - hur man samarbetat med vårdnadshavarna
 - uttryck oron för eleven tydligt / vad ni oroar er för
 - vilka behov barnet/familjen eventuellt har
 - dina egna kontaktuppgifter
- Du kan också i din anmälan uttrycka en önskan om ett gemensamt möte där elevens situation och stödbehov kan diskuteras tillsammans.
- Anmälan ska göras utan dröjsmål. Hur brådskande ärendet är bedöms sedan av socialtjänster. Du kan redan i förväg konsultera familjetjänsterna eller barnskyddet, utan att avslöja barnets identitet.

Frågor som stöd för samtalet mellan klassläraren/ klassföreståndaren och eleven:

Skolgång och lärande

- Hur tycker du att det går för dig i skolan? Vad är lätt/svårt?
- Vad motiverar dig?
- Vad skulle du vilja ha mer stöd med? Vilken typ av stöd?
- Är det trevligt att komma till skolan? Varför? Varför inte?
- Hur känns det att gå till skolan på morgonen?
- Är det trevligt / svårt att vara i skolan. Varför?
- Vad önskar du av skolan?
- Hur skulle problemet kunna lösas?

Sinnesstämning

- Var, när och i vilka sammanhang känner du dig trygg?
- Är det lätt för dig att lära dig nytt och pröva på nya saker?
- Finns det något som bekymrar dig?
- Vad skulle hjälpa dig?
- Önskar du prata om något? Med vem?

Familj och fritid

- Vad gör du under frånvarodagarna / när du inte är i skolan?
- Hur ser din dagliga rutin ut? (sömn, kost, andra faktorer)
- Får du stöd från din familj när det gäller skolgången?
- Vill du berätta något om din familj?
- Vill du berätta om hur går det för dig där hemma?
- Vad gör du på fritiden? (familj, vänner, hobbyn)

Ta frånvaron till tals med vårdnadshavarna om frånvaron är oroväckande

Kontakta elevens vårdnadshavare angående elevens frånvaro, enligt modellen för ingripande i frånvaro. Det är bra att föra en övergripande diskussion med vårdnadshavaren om elevens situation och fundera över om det finns saker i skolan eller hemma som kunde förändras. Att möta vårdnadshavarna och lyssna på dem är grunden till samarbete och förtroende. Kom överens om hur situationen följs upp och om eventuella fortsatta åtgärder.

Kontakt

- Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet sker alltid i samarbete med familjen.
- Det är bra att göra barnskyddsanmälan i samarbete med elevvården och familjen. Undantag är situationer där det finns misstanke om brott mot barnet. Misstankar om sexualbrott eller övergrepp anmäls genast till polisen och därefter till barnskyddet.

Ett tätt samarbete med socialarbetet för barnfamiljer eller barnskyddet är nödvändigt när oron för elevens frånvaro, dess orsaker och konsekvenser ökar.

- Elektroniska blanketter för kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet och barnskyddsanmälan finns på adressen <https://ostranyland.fi/framsida/som-klient-hos-oss/blanketter/elektroniska-blanketter/>
- Blanketterna som går att skriva ut finns på adressen <https://ostranyland.fi/framsida/som-klient-hos-oss/blanketter/blanketter-att-skriva-ut/>

60 LEKTIONER FRÅNVARO

när lektionens längd är 45 minuter

Lektionens längd 60 min	45 lektioner
Lektionens längd 75 min	36 lektioner
Lektionens längd 90 min	30 lektioner

De bakomliggande orsakerna till frånvaron utreds

Om frånvaron är oroväckande kartläggs de bakomliggande orsakerna till frånvaron i samarbete med eleven och vårdnadshavarna. Orsakerna kan vara relaterade till eleven, lärmiljön, familjen eller vänkretsen.

90 LEKTIONER FRÅNVARO

när lektionens längd är 45 minuter

Lektionens längd 60 min	67 lektioner
Lektionens längd 75 min	54 lektioner
Lektionens längd 90 min	45 lektioner

Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet eller barnskyddsanmälan

Långvarig skolfrånvaro äventyrar inläringen och försvagar elevens sociala relationer, vilket avsevärt ökar risken för utslagning. Om skolans stödåtgärder (stöd för lärande, individuell och gemensam elevvård) inte i tillräcklig utsträckning förändrar situationen och frånvaron fortsätter, görs en begäran om bedömning av stödbehovet enligt socialvårdslagen eller en barnskyddsanmälan. Eleven och familjen kan efter bedömningen ha möjlighet till stödtjänster utanför skolan.

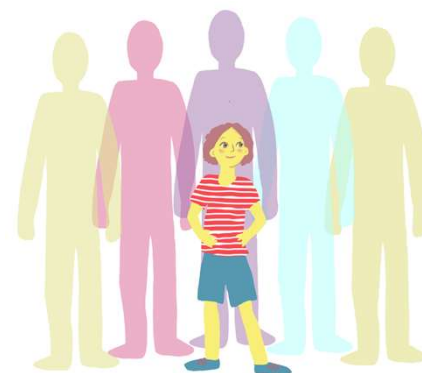
Före kontakttagandet

- Skolan har för sin del utrett orsakerna till skolfrånvaron.
- Eleven har i erbjudits skolans stödåtgärder mångsidigt.
- Före en kontaktbegäran eller en barnskyddsanmälan görs är det möjligt att konsultera familjetjänsterna eller barnskyddet utan att yppa barnets identitet. Klienthandledningen för barnfamiljer tel. 019 560 0151 vardagar kl. 9-15. Det är även möjligt att ta kontakt per e-post: lapsiperheidenasiakasohjaus@itauusimaa.fi

(Obs! Skicka elevuppgifter enbart med krypterad e-post)

Frågor som stöd till klassläraren/ klassföreståndaren för samtalet:

- Gå igenom antalet frånvarotimmar och förseningar.
- Berätta vad som fungerar bra för eleven i skolan och vad som kräver övning: att komma till skolan/gå hem från skolan, måltiderna, rasterna, lektionerna, förflyttningar, mobilanvändningen och sociala medier, gruppsammanhållningen, sinnesstämningen, inläringen m.m.
- Fråga om hur det är med eleven och om hur skolvardagen ter sig hemma såsom humör, beteende, fritid, läxor, dygnsrytm, ätande, spelande...
- Finns det något sådant i skolan som har betydelse för elevens välbefinnande och som borde beaktas i verksamheten?
- Känner vårdnadshavaren oro för barnet/den unga? Är du själv orolig över något?
- Behövs hjälp eller stöd till exempel av elevvården? Har familjen redan kontakt med andra instanser?

Metoder som stärker närvaro

- orsaken till frånvaron utreds noggrant
- skolan utser en trygg vuxen att vända sig till under skoldagen (t.ex. klassföreståndaren och skolcoachen)
- i skolan finns en trygg plats där eleven kan lugna ner sig och vila
- verksamhet mot mobbing
- stöd för koncentrationen, uppmärksamheten och känsloregleringen
- känslö- och samarbetsfärdigheter stärks
- kontinuerlig gruppbildning
- check in Check out – kontakt i början och i slutet av skoldagen
- eleven får stöd för att komma till skolan (t.ex. av förälder, kamrat)
- differentiering och stöd för lärandet oberoende av stödnivå
- flexibla undervisningsarrangemang och mångsidig bedömning
- studier enligt särskilt prioriterade områden, elever med intensifierat eller särskilt stöd studerar centralaste innehållet för den egna årskursen.
- särskilda undervisningsarrangemang (Lagen o grundläggande utbildning 18§)
 - förkortad skoldag
 - befrielse från vissa studier eller en del av studierna för en bestämd tidsperiod
- studier enligt ett eget studieprogram, årskursintegrerade studier ger möjlighet för eleven att gå långsammare framåt i vissa ämnen än om eleven studerar årskursbaserat.
- intensifierad personlig elevhandledning
- stöd av elevvårdspersonalen
- konsultationer (t.ex. socialhandledning och rådgivning för barnfamiljer)

Barnet eller den unga

- Inlärningssvårigheter
- Brist på motivation för skolgången
- Rädsla för sociala situationer
- Mental ohälsa, särskilt ångest och depression
- Ensamhet
- Fysiskt/ somatiskt hälsotillstånd
- Användning av rusmedel
- Faktorer som hänger ihop med elevens sexuella identitet eller sexuella läggning

Lärmiljön

- Strävan att undvika negativa känslor relaterade till skolan
 - Klassens / skolans atmosfär
 - Relationen till läraren
 - Otillräckligt stöd
 - Mobbing
- Önskan om att undvika sociala situationen och/eller bedömningssituationer (grupparbete, uppträdande, prov)

Familjen och vardagen i hemmet:

- Vardagsfärdigheter, hälsovanor och dygnsrytm (kost, sömn, motion, skärmtid)
- Hemmets stöd för skolgången
- Belastande händelser och situationer
- Fysiskt eller psykiskt hälsotillstånd
- Utmaningar i växelverkan mellan barnet/den unga och vårdnadshavaren
- Önskan om att stanna hemma med vårdnadshavarna, separationsångest

Vänkretsen och kompisrelationer

- Problem med skolkamraterna
- Kamraternas påverkan, till exempel skolk
- Behov av belönande situationer tillsammans med vänner utanför skolan

Sektorsövergripande expertgrupp

Sektorsövergripande expertgrupper bildas när elevens ärende kräver ett brett samarbete mellan elev, vårdnadshavare, skolans elevvårdstjänster och undervisningspersonal.

Det är dags att bilda en sektorsövergripande expertgrupp om mängden frånvaro har uppnått/ överstigit 60 lektioner (då lektionslängden är 45 minuter) och frånvaron är oroväckande.

Bestämmelser om inrättande av en sektorsövergripande expertgrupp, utlämnande av uppgifter och dokumentering finns i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

- Klassläraren/ klassföreståndaren sammanställer och sammankallar expertgruppen.
- Beroende på elevens självständiga beslutsförmåga begärs elevens eller vårdnadshavarens samtycke för att bilda gruppen.
- I expertgruppens möten deltar alltid skol- och elevvårdspersonal.
- Med samtycke kan relevanta samarbetsparter kallas in, till exempel från barn- eller ungdomspsykiatri, familjerådgivningen eller barnskyddet.
- Gruppens medlemmar kan trots sekretessbestämmelserna konsultera varandra och utbyta sådan information som är nödvändig för att ordna och genomföra det individuella stödet för eleven.
- På expertgruppsmötet utses en ansvarsperson som sammankallar till möten och ansvarar för agendan samt dokumentationen under mötena
- Tidpunkten för expertgruppens följande möte bestäms.

Utbildningsanordnaren ska förebygga frånvaro hos elever som deltar i den grundläggande utbildningen samt systematiskt följa och ingripa i frånvaron. (Lagen om grundläggande utbildning 26§)

Den läropliktigas vårdnadshavare ska se till att den läropliktige fullgör läroplikten (Läropliktslagen 9§)

90 LEKTIONER

Problematisisk frånvaro – starkt stöd

Den sektorsövergripande expertgruppen möts regelbundet, utvärderar och planerar fortsatta stödåtgärder. Om frånvaron fortsätter och de tidigare stödåtgärderna inte har hjälpt, görs en kontaktbegäran till socialvården eller en barnskyddsanmälan.

60 LEKTIONER

Oron fortsätter –
Orsak utreds

Om frånvaron är oroväckande sammankallar klassläraren / klassföreståndaren en sektorsövergripande expertgrupp till möte, med elevens eller vårdnadshavarens samtycke. Orsaken till frånvaron utreds i samarbete. På expertgruppmötet avtalas om stödåtgärder och uppföljning. En person som ansvarar för elevens ärenden utses.

-30 LEKTIONER

Oron väcks – Ta till tals

Om frånvaron är oroväckande diskuterar klassläraren / klassföreståndaren med eleven om frånvarons inverkan på studierna och om möjliga stödåtgärder. Om frånvaron är oroväckande diskuterar klassläraren / klassföreståndaren även med vårdnadshavarna och konsulterar elevvården.

Regelbunden
uppföljning
av
skolfrånvaron

Relationen
mellan
eleven och
de vuxna på
skolan

Stöd för
inläring
och
skolgång

Kontinuerlig
grupp-
bildning

Delaktighet
och möjlighet
att påverka

Stärkande av
känslö- och
samarbets-
färdigheter

Samarbetet
mellan hem
och skola

Sektors-
övergripande
samarbete